

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Захарова Ольга Валеріївна

УДК 342.9:179

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ОХОРОНА
СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпро – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, доцент

Юнін Олександр Сергійович,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,

директор навчально-наукового інституту заочного навчання

та підвищення кваліфікації.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Дрозд Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,

завідувач докторантури та аспірантури;

кандидат юридичних наук

Чудновський Олександр Вікторович,

Департамент громадського порядку і цивільного захисту

Дніпровської міської ради,

директор.

Захист відбудеться 31 січня 2019 року об 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розіслано 27 грудня 2018 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В.С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема зміцнення моральності у суспільстві та утвердження здорового способу життя багато століть привертає до себе увагу, а в сучасних умовах – набуває ще більшої гостроти, адже руйнування традиційної системи моральних цінностей є безпосередньою загрозою національній безпеці української держави.

Набуває розмаху інформаційна війна, що спрямована на руйнування історико-світоглядних основ українства, на розпалювання в соціумі національної й релігійної ворожнечі. Сьогодні ж інформаційна війна, разом із позитивним сприйняттям корупції, ксенофобії, расизму, насильства, набуває інших обрисів – через приниження державних символів, виправдання збройних посягань на територіальну цілісність України.

Не сприяє збереженню та відновленню морального здоров'я нації і стан правового забезпечення охорони суспільної моралі, адже більшість норм відповідного закону, прийнятого ще у 2003 році, фактично не діють, оскільки є недосконалими та не охоплюють весь спектр продукції, що негативно впливає на суспільну мораль, зосереджуючись лише на продукції сексуального чи еротичного характеру, що не дає можливості належним чином здійснювати охорону та захист суспільства від негативного впливу такої продукції.

Не принесли допоки бажаних результатів і зусилля держави щодо протидії зростанню адміністративної деліктності у сфері захисту суспільної моралі. Зростає кількість вчинюваних адміністративних деліктів, поглиблюються тенденції демонстративної зневаги до норм моралі та права, а це свідчить про певну «адаптацію» суспільства, своєрідне «звикання» населення до цих антигромадських проявів, роблячи їх нібито «звичними», «соціально схвалюваними» або, принаймні, «не засуджуваними» в суспільстві. Разом з тим адекватних механізмів адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні дотепер не вироблено. Зокрема, результати проведеного соціологічного опитування вказують на: негативний вплив на формування суспільної моралі мережі Інтернет (59,7%) та ЗМІ (43,8%); неможливість підтримки сприятливого морального клімату у суспільстві без участі держави (40,8%); недостатності інформування громадськості стосовно захисту суспільної моралі та різних її аспектів ЗМІ (61,4%); неефективну в цьому напрямі роботу правоохоронних органів (48,1%); невідповідність Закону України «Про захист суспільної моралі» вимогам сьогодення (69,5%) та необхідність прийняття його нової редакції (63,5%); доцільність впровадження державної цільової програми охорони суспільної моралі в Україні (73,2%); необхідність використання жорсткої моральної цензури у ЗМІ, мистецтві, шоу-бізнесі тощо (41,0%); необхідність посилення кримінальної (73,6%) та адміністративної (59,0%) відповідальності за

порушення законодавства проти суспільної моралі; недостатнє використання позитивного зарубіжного досвіду (65,6%) тощо.

Попри те що проблеми правової охорони суспільної моралі неодноразово ставали предметом наукових досліджень відомих вчених-правознавців, зокрема: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, І.В. Арістової, О.М. Бандурки, В.М. Бевзенка, О.І. Безпалової, Д.М. Бахраха, К.С. Бельського, Ю.П. Битяка, А.С. Васильєва, В.В. Галунька, В.М. Гаращука, І.П. Голосніченка, І.С. Гриценка, Т.О. Гуржія, Є.В. Додіна, Р.А. Калюжного, С.В. Ківалова, А.М. Колодія, Т.О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А.Т. Комзюка, С.Ф. Константінова, В.В. Костицького, О.В. Кохановської, М.В. Лошицького, Р.С. Мельника, Т.П. Мінки, Р.В. Миронюка, С.О. Мосьондза, В.Я. Настюка, В.І. Олефіра, В.Ф. Погорілка, П.М. Рабіновича, О.П. Рябченко, А.О. Собакаря, Ю.М. Старилова, Ю.О. Тихомирова, М.М. Тищенко, Ю.М. Тодики, О.Ф.Фрицького, О.І. Харитонової, Ю.С. Шемшученка, В.К. Шкарупі, О.С. Юніна та інших, наразі постало питання перегляду усталених підходів до з'ясування значення суспільної моралі, пріоритетних напрямів її формування, адже спеціальних досліджень, спрямованих на вивчення особливостей адміністративно-правової охорони суспільної моралі, в Україні не проводилося, зазначену тематику не було повноцінно вивчено в теоретико-методологічних роботах з адміністративного права.

Разом з тим слід віддати належне дисертаційній роботі Н.Б. Новицької «Правові основи захисту суспільної моралі в інформаційній сфері: теорія та практика» (Ірпінь, 2016 р.), яка має вагоме як теоретичне, так і практичне значення, проте її наукові положення стосуються лише інформаційної складової означеної проблеми. А робота В.О. Морозової «Адміністративна відповідальність за правопорушення проти громадської моралі» (Ірпінь, 2006 р.) присвячена лише з'ясуванню особливостей притягнення порушників норм суспільної моралі до адміністративної відповідальності.

Таким чином, неналежний рівень правових, економічних та організаційних умов, які сприяють реалізації права на інформаційний простір, вільний від матеріалів, що становлять загрозу фізичному, інтелектуальному, морально-психологічному стану населення, та запровадження надійного механізму охорони суспільної моралі, недостатність розробок на теоретичному рівні, наявність практичних правових проблем, а також необхідність проведення комплексного дослідження теоретичних засад, способів і механізмів адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні зумовили вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обрана тема дисертаційного дослідження спрямована на виконання основних положень Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 березня 2015 р. № 213-р.,

Пріоритетних напрямків розвитку правової науки на 2011-2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 № 14-10, та загальноуніверситетської наукової теми «Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування» (державний реєстраційний номер 0112U003550), затвердженої 28.05.2012.

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертації полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства та узагальнення практики його застосування визначити теоретичні засади, механізм та особливості адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні й на цій основі розробити пропозиції щодо його удосконалення.

Вказана мета зумовлює розв'язання таких *задач*:

- з'ясувати сутність суспільної моралі як об'єкта адміністративно-правової охорони;
- встановити періодизацію розвитку правових основ охорони суспільної моралі в Україні;
- визначити поняття адміністративно-правової охорони суспільної моралі;
- розглянути нормативну складову організаційно-правового механізму охорони суспільної моралі в Україні;
- визначити систему суб'єктів адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні;
- уточнити адміністративно-правові засоби охорони суспільної моралі;
- вивчити зарубіжний досвід правової охорони суспільної моралі та можливості його адаптації для України;
- окреслити основні напрями публічного контролю у сфері охорони суспільної моралі;
- виробити конкретні заходи, спрямовані на удосконалення законодавства про адміністративні проступки у сфері охорони суспільної моралі та практики його реалізації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері охорони суспільної моралі.

Предметом дослідження є адміністративно-правова охорона суспільної моралі в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу цього дослідження складає комплекс загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання, застосування яких зумовлено об'єктом і предметом дослідження для вирішення поставлених завдань, що забезпечує отримання достовірних наукових результатів та всебічного висвітлення досліджуваної проблеми. Зокрема, *лінгвістичний* та *логіко-семантичний методи* використано при розгляді термінологічних питань та поглибленні понятійного апарату (підрозділи 1.1, 1.3, 2.3, 3.2). *Порівняльно-правовий метод* (підрозділи 2.1, 3.1)

покладено в основу аналізу законодавства у досліджуваній сфері в Україні, а також компаративного аналізу відповідних норм вітчизняного та міжнародного права. *Аналітичний метод* (підрозділи 2.3, 3.2) надав можливість встановити необхідність вдосконалення адміністративного законодавства, що регламентує порядок застосування адміністративно-правових засобів охорони суспільної моралі в Україні. *Системно-структурний метод* застосовувався при аналізі системи суб'єктів адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні, а формально-юридичний – під час дослідження нормативно-правових актів, що визначають їх функції та повноваження. *Соціологічний та статистичний методи* використано для аналізу й узагальнення результатів проведеного анкетування, а також емпіричних даних щодо окремих питань охорони суспільної моралі (підрозділи 1.1, розділи 2 та 3). *Методи класифікації та групування* використовувалися для дослідження адміністративно-правових засобів охорони суспільної моралі в Україні, форм публічного контролю зазначеною сферою (підрозділи 2.3, 3.2). Вимог формальної логіки щодо послідовності, визначеності, несуперечності й обґрунтованості суджень здобувач дотримувався у формулюванні висновків і пропозицій відповідно до мети дослідження.

Нормативною основою роботи є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради, акти Президента і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади. У ході дисертаційного дослідження було також використано міжнародні документи щодо захисту моральності, психічного здоров'я та психологічного стану споживачів продукції ЗМІ, Інтернету, видавничої діяльності, захисту дітей від шкідливої інформації та законодавство зарубіжних країн (Греції, Чехії, Швейцарії, Норвегії, Австралії, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Російської Федерації, Франції, Італії, Данії, Литви, Швеції, Китаю, Білорусі, Молдови, Азербайджану, Португалії, Естонії, Латвії, Казахстану), досвід яких щодо адміністративно-правової охорони суспільної моралі може бути імплементований в Україні.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації склали наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, теорії управління та адміністративного права, інших галузевих правових наук.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять: дані Державної служби статистики, Національної поліції України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення та інших державних органів, аналіз політико-правової публіцистики, довідкових видань, фактологічних матеріалів щодо адміністративно-правової охорони суспільної моралі; узагальнення практики юрисдикційної діяльності судів загальної юрисдикції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення проти

суспільної моралі, статистичні матеріали Державної судової адміністрації України за 2014-2017 рр., зведені дані опитувань 466 респондентів з числа працівників правоохоронних органів, засобів масових інформації, громадських організацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших у вітчизняній науці адміністративного права комплексних досліджень особливостей адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні. У результаті виконаного дослідження сформульовано низку нових теоретичних положень, обґрунтовано висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України. Основні з них такі:

уперше:

– обґрунтовано доцільність визнання суспільної моралі як пріоритетного об'єкта адміністративно-правової охорони, а руйнування традиційної системи моральних цінностей суспільства – безпосередньою загрозою національній безпеці Української держави;

– вироблено концепцію адміністративно-правової охорони суспільної моралі, яка: по-перше, визначає особливу роль охоронних засобів в зміцненні моральності у суспільстві та утвердженні здорового способу життя; по-друге, спрямована на усунення реальних та потенційних загроз національній безпеці у гуманітарній сфері через прояви моральної та духовної деградації суспільства; по-третє, передбачає формування цілісного організаційно-правового механізму зазначеної охорони, який включає норми права, відповідні адміністративно-правові засоби та суб'єкти їх застосування;

– доведено необхідність створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу стану охорони суспільної моралі, здатної забезпечити аналіз поточного стану дотримання в суспільстві морально-етичних норм, прогнозування його змін і надання можливості прийняття рішень щодо його регулювання для запобігання можливим негативним наслідкам; запропоновано доповнити Закон України «Про захист суспільної моралі» статтею 17 «Інформаційно-аналітична система моніторингу стану охорони суспільної моралі»;

удосконалено:

– визначення поняття адміністративно-правової охорони суспільної моралі як врегульованої нормами адміністративного права діяльності публічної адміністрації, спрямованої на утвердження мотивації українського суспільства на здоровий спосіб життя, недопущення поширення продукції, що негативно впливає на суспільну мораль, забезпечення дотримання суб'єктами адміністративно-правових відносин етичних норм і правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, та застосування до порушників цих правил заходів адміністративного примусу;

– теоретичні засади адміністративно-правової охорони суспільної моралі, а саме: принципи, мету та її завдання;

– наукові підходи до визначення системи суб'єктів адміністративно-правової охорони суспільної моралі, які поділено на суб'єктів: загальної, міжгалузевої, галузевої, функціональної та самоврядної компетенції;

дістало подальшого розвитку:

– характеристика нормативної складової організаційно-правового механізму охорони суспільної моралі в Україні, яку складає значна кількість правових актів, що визначають: 1) загальні правові, організаційні, соціальні та економічні основи охорони суспільної моралі; 2) пріоритетні напрями гуманітарного розвитку держави, формування здорового способу життя та забезпечення дотримання норм етичної поведінки; 3) правовий статус суб'єктів охорони суспільної моралі; 4) порядок застосування дозвільно-ліцензійних та експертно-оціночних засобів охорони суспільної моралі; 5) порядок здійснення публічного контролю (нагляду) у зазначеній сфері; 6) підстави та порядок застосування заходів юридичної відповідальності за порушення норм суспільної моралі тощо;

– характеристика адміністративно-правових засобів охорони суспільної моралі, у зв'язку з чим наголошено на виключній їх значущості, адже вони виступають тим динамічним інструментарієм, який приводить в рух весь механізм охорони суспільної моралі, дозволяє як запобігти негативним проявам аморальної поведінки, так і покарати винних, створити умови (спрогнозувати) гуманітарного розвитку держави, формування здорового способу життя та дотримання норм етичної поведінки;

– обґрунтування шляхів імплементації позитивних надбань зарубіжного досвіду правової охорони суспільної моралі в Україні.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання у:

– науковій діяльності – результати дисертаційного дослідження можуть бути взяті за основу для подальшої розробки проблем адміністративно-правової охорони суспільства від розповсюдження продукції, що негативно впливає на суспільну мораль, визначення шляхів підвищення його ефективності (акт впровадження у наукову діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 07.06.2018);

– законотворчій діяльності – для розробки і вдосконалення законодавства у сфері охорони суспільної моралі. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, зокрема до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про захист суспільної моралі» тощо (довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 07.06.2018);

– практичній діяльності – для вдосконалення діяльності суб'єктів

адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні (акт впровадження Головного територіального управління юстиції у Дніпропетровській області від 27.04.2018);

– освітній діяльності – положення й висновки дисертації знайшли застосування при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Публічне адміністрування», «Адміністративна відповідальність», а також при підготовці лекцій і навчальних посібників із даних дисциплін (акт впровадження у навчальний процес Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 29.05.2018).

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення та висновки, узагальнені та сформульовані у дисертації, оприлюднювалися на науково-практичних конференціях, зокрема: «Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції» (м. Дніпро, 2016 р.), «Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції» (м. Дніпро, 2017 р.), «Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід» (м. Дніпро, 2017 р.), «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні» (м. Дніпро, 2018 р.).

Публікації. Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено у десяти наукових публікаціях, п'ять з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, одна – у зарубіжному науковому виданні, а також у чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із основної частини (вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 243 сторінки, з яких 169 сторінок основного тексту. Список використаних джерел налічує 271 найменування і займає 25 сторінок. Додатки розміщено на 34-х сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується вибір теми, визначаються мета, задачі, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна отриманих результатів, їх теоретична та практична значущість, апробація, формулюються наукові положення, які виносяться на захист.

Розділ 1 «Загальнотеоретичні основи адміністративно-правової охорони суспільної моралі» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Суспільна мораль як об'єкт адміністративно-правової охорони»* з'ясовано сутність суспільної моралі як системи соціально обумовлених, суспільно необхідних та морально етичних норм і правил

правомірної поведінки суб'єктів правовідносин, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадський обов'язок, совість, справедливість, що охороняється правовими засобами та забезпечується примусовою силою держави.

Вивчення стану українського суспільства з точки зору дотримання норм моралі у повсякденному житті дозволило оцінити його як несприятливий: 70,1% респондентів вважають його у тому чи іншому ступені проблемним, а більша кількість опитаних – 63,3% – що за останні три роки моральний клімат українського суспільства зазнав кардинальних змін у бік погіршення. Все це переконало в доцільності визнання суспільної моралі пріоритетним об'єктом адміністративно-правової охорони, а руйнування традиційної системи моральних цінностей суспільства – безпосередньою загрозою національній безпеці української держави.

У підрозділі 1.2 «Генезис адміністративно-правової охорони суспільної моралі» звернуто увагу на те, що питання захисту моральності населення за різних історичних періодів на території сучасної України вирішувалося неоднозначно. Зокрема, в період становлення та розвитку держави і права Київської Русі суто аморальні вчинки ототожнювалися з діяннями, що суперечили певним церковним канонам або правилам сімейного співжиття (ідолопоклонство, чародійство, святотатство, ересь і богохульство, а також порушення щодо церковних святинь); в період феодальної роздробленості та литовсько-польської доби відбувається поступова криміналізація діянь, які в попередню епоху правопорушеннями взагалі не вважалися (наприклад, було запроваджено відповідальність за фізичне посягання, словесну образу чи приниження батьків); для «імперського» періоду (час перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій) характерним є: по-перше, встановлення до середини XIX ст. заборони посягань на моральність суспільства різного роду указами, військовими статутами та іншими нормативно-правовими актами, що містили одночасно норми різних галузей законодавства; по-друге, приділення основної уваги небезпечним проявам у сфері сексуальних відносин; по-третє, прийняття Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 р., яке передбачало самостійну главу про злочини проти суспільної моральності; по-четверте, декриміналізація певних діянь (за проституцію) з прийняттям Статуту про покарання, які накладаються мировими судьями 1864 р.; в радянський період формується ідеологія «соціалістичної моралі» та здійснюється поділ аморальних проступків на кримінальні та адміністративні; сучасний період (від початку існування незалежної України (1991 р.) і дотепер) – характеризується, з одного боку, виокремленням у КК України моральності як самостійного об'єкта кримінально-правової охорони та прийняттям Закону України «Про захист суспільної моралі», з іншого – невизначеністю дотепер стратегічного вектору

забезпечення моральних основ суспільства, інституції, відповідальної за це, та ігноруванням застосування потенціалу адміністративно-правових засобів охорони суспільної моралі в Україні.

Суттєвий вплив на розвиток правових засад охорони суспільної моралі в будь-який історичний період справляла її залежність від особливостей державного ладу, форми правління та режиму, що панував у країні. При цьому визначальним чинником, від якого залежав стан охорони суспільної моралі, були межі втручання держави до цієї сфери. Насамперед, це виявлялося через інститут цензури, який отримав найбільшого поширення в «імперський» період та період панування радянської влади, а також у відповідному ставленні держави до громадсько-політичного і культурного життя суспільства та скоєння відповідних аморальних вчинків.

У підрозділі 1.3 «Поняття, сутність та зміст адміністративно-правової охорони суспільної моралі» визначено поняття, з'ясовано сутність та цільову спрямованість, а також вироблено концепцію адміністративно-правової охорони суспільної моралі, яка: по-перше, визначає особливу роль охоронних засобів у зміцненні моральності у суспільстві та утвердженні здорового способу життя; по-друге, спрямована на усунення реальних та потенційних загроз національній безпеці у гуманітарній сфері через прояви моральної та духовної деградації суспільства; по-третє, передбачає формування цілісного організаційно-правового механізму зазначеної охорони, який включає норми права, відповідні адміністративно-правові засоби та суб'єкти їх застосування.

Встановлено, що адміністративно-правова охорона суспільної моралі повинна базуватися на: а) загальноправових (верховенства права, законності, гуманізму, превентивності, цілеспрямованості, всебічності (загальності), поваги до прав, свобод, честі та гідності людини) та б) спеціально-правових (впровадження «моральної» цензури, гарантування державою суспільного плюралізму ідеологічних засад, які відображають загальносуспільні цінності; залучення громадськості до вирішення питань захисту суспільної моралі; невтручання органів державної влади і місцевого самоврядування у діяльність засобів масової інформації та суб'єктів господарювання поза межами, визначеними законом та нормами міжнародного права; забезпечення дотримання законодавства у діяльності виробників продукції та видовищних заходів шляхом саморегулювання; поваги до прав споживачів та ненав'язування їм будь-якої продукції; забезпечення доступності до судового захисту прав суб'єктів відносин у сфері суспільної моралі) принципах.

Наголошено на необхідності законодавчого закріплення базових засад адміністративно-правової охорони суспільної моралі, у зв'язку з чим запропоновано доповнити чинний Закон України «Про захист суспільної моралі» статтею 4-1 «Принципи захисту суспільної моралі».

Розділ 2 «Організаційно-правовий механізм охорони суспільної

моралі в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «*Нормативна складова організаційно-правового механізму охорони суспільної моралі в Україні»* проаналізовано нормативні джерела регулювання правовідносин у сфері охорони суспільної моралі, які об'єднано у три групи: 1) нормативні документи міжнародного права; 2) національне законодавство з питань охорони моральності; 3) норми корпоративної етики.

Крім цього, подану сукупність нормативних джерел охорони суспільної моралі також поділено за різними підставами, а саме: а) за напрямками правового впливу (загальні, галузеві та спеціальні); б) за юридичною силою; в) за суб'єктами правотворчості; г) за галузевою належністю.

Недосконалість законодавства у сфері охорони суспільної моралі (такої думки дотримується 69,5% опитаних респондентів) засвідчила доцільність прийняття: нового Закону України «Про охорону суспільної моралі», Концепції морально-етичного розвитку українського суспільства (66,9%) та Державної цільової програми охорони суспільної моралі в Україні (73,2%).

У підрозділі 2.2 «*Суб'єкти адміністративно-правової охорони суспільної моралі, їх функції та повноваження»* розглянуто систему суб'єктів адміністративно-правової охорони суспільної моралі, яка представлена органами різної компетенції та функціонального спрямування. Їх поділено на суб'єктів адміністративно-правової охорони суспільної моралі загальної (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування), міжгалузевої (органи прокуратури, суду, Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України (Національна поліція України), Міністерство юстиції України, Державна фіскальна служба України), галузевої (Міністерство культури України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство інформаційної політики України), функціональної (Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Державне агентство України з питань кіно, Державний комітет телебачення і радіомовлення України (Громадська експертна рада з питань захисту суспільної моралі), Експертна рада Міністерства культури України з питань захисту суспільної моралі) та самоврядної (Всеукраїнська асоціація видавців та розповсюджувачів преси, Незалежна медійна рада, Українська асоціація видавців періодичної преси, Асоціація «Телекомунікаційна палата України», Спілка рекламистів України, Інтернет-асоціація України, Всеукраїнська громадська організація «Рух матерів та дружин проти аморальності», різні творчі спілки тощо) компетенції.

У підрозділі 2.3 «*Адміністративно-правові засоби охорони суспільної моралі»* здійснено аналіз наявного в розпорядженні державних інституцій арсеналу адміністративно-правових засобів, який засвідчив нездатність

системи адекватно (і головне – вчасно) реагувати на загрози суспільній моралі. Відтак, необхідними є нові інструменти, насамперед аналітично-оціночного характеру, здатні на ранніх етапах прогнозувати та запобігати негативним наслідкам порушень норм суспільної моралі.

Необхідність вдосконалення механізмів застосування адміністративно-правових засобів охорони суспільної моралі, в тому числі на основі результатів соціологічного дослідження, засвідчила доцільність: використання ретельно пророблених схем заборон і позбавлення ліцензій тих видавців і розповсюджувачів продукції, що порушують норми суспільної моралі (44,4%); використання жорсткої моральної цензури у ЗМІ, мистецтві, шоу-бізнесі тощо (41,0%); створення ради з реклами, яка може карати за порушення кодексу поведінки у рекламній індустрії (38,0%); запровадження детально розроблених схем ліцензування телеканалів, радіостанцій і газет (28,8%); встановлення податкових та митних пільг періодичним виданням, якщо вони визнані суспільно корисними, тобто сприяють освіті, вихованню, інформуванню та культурному дозвіллю населення (13,9%).

Особливий акцент зроблено на необхідності створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу стану охорони суспільної моралі, здатної забезпечити аналіз поточного стану дотримання в суспільстві морально-етичних норм, прогнозування його змін і надання можливості прийняття рішень щодо його регулювання для запобігання можливим негативним наслідкам.

Розділ 3 «Напрями оптимізації адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Міжнародні стандарти та зарубіжний досвід правової охорони суспільної моралі»* вивчено міжнародні документи захисту моральності, психічного здоров'я та психологічного стану споживачів продукції ЗМІ, Інтернету, видавничої діяльності, захисту дітей від шкідливої інформації та законодавство зарубіжних країн, зокрема Греції, Чехії, Швейцарії, Норвегії, Австралії, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Російської Федерації, Франції, Італії, Данії, Литви, Швеції, Китаю, Білорусі, Молдови, Азербайджану, Португалії, Естонії, Латвії, Казахстану тощо.

Враховуючи, що в багатьох країнах значна увага приділяється перевірці змісту інформаційної продукції, насамперед ролі в цьому процесі відповідних інституцій, визначено три моделі спеціально створених органів контролю змісту інформаційної продукції на наявність в ній шкідливої масової інформації, а саме: громадська модель (характерна для Австрії, Греції, Іспанії, Кіпру, Португалії, Чилі, Польщі, Японії, Швейцарії та ін.) навіть в країнах Європи недостатньо розвинута, а тому може розглядатися для використання за умови наявності достатньої кількості відповідних громадських об'єднань, які б дозволили організувати саморегулювання в цій сфері; державна модель (характерна для Португалії, Італії, Молдови, Бразилії, Мексики, Естонії, Чехії,

Франції, Румунії тощо) достатньо розвинута, однак без залучення до такого контролю громадськості функціонування відповідних органів ускладнюється; змішана модель (діє в Білорусі, Великій Британії, ФРН, Австралії, США, Сінгапурі тощо) є найбільш ефективною, оскільки державні органи не мають відповідної компетенції для проведення експертиз на наявність шкідливої масової інформації в інформаційній продукції, обґрунтованою визнається передача цієї функції до певної ради або комісії, що зберігатиме певний рівень незалежності від відповідного органу.

На підставі проведеного аналізу запропоновано конкретні пропозиції щодо запозичення для України позитивного зарубіжного досвіду адміністративно-правової охорони суспільної моралі.

У *підрозділі 3.2 «Публічний контроль у сфері охорони суспільної моралі: напрями вдосконалення»* висвітлено місце та роль контролю у механізмі адміністративно-правової охорони суспільної моралі. Фактично він є одним із найбільш дієвих важелів реалізації права кожного члена суспільства на інформаційний простір, вільний від матеріалів, що становлять загрозу фізичному, інтелектуальному, морально-психологічному стану населення.

Визначено суб'єктів та напрями публічного контролю у сфері дотримання правил суспільної моралі. Встановлено, що такий контроль здійснюється у формі перевірок (планових або позапланових, виїзних або безвиїзних), рейдів, оглядів, обстежень тощо.

Відсутність однозначної відповіді про функціональну модель публічного контролю у сфері охорони суспільної моралі, а також зарубіжний досвід та результати проведеного соціологічного дослідження засвідчили необхідність застосування широкого діапазону державних контролюючих заходів із обов'язковим залученням можливостей громадськості. При цьому підвищення ефективності здійснення громадського контролю у сфері суспільної моралі вбачається у подальшому налагодженні взаємодії органів влади і громадянського суспільства, розвитку партнерських відносин.

У *підрозділі 3.3 «Шляхи удосконалення законодавства про адміністративні проступки у сфері охорони суспільної моралі та практики його реалізації»* виділено групу адміністративних проступків, як вчиняються у сфері охорони суспільної моралі, серед яких, зокрема: жорстоке поводження з тваринами (ст. 89 КУпАП); порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини (ст. 92 КУпАП); дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП); куріння тютюнових виробів у заборонених місцях (ст. 175-1); розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді (ст. 178 КУпАП); доведення неповнолітнього до стану сп'яніння (ст. 180 КУпАП); порушення порядку перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування (стаття 180-1 КУпАП); азартні ігри, ворожіння в громадських місцях (ст. 181 КУпАП); заняття проституцією

(ст. 181-1 КУпАП); невиконання батьками або особами, які їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей (ст. 184 КУпАП).

Визначено поняття та наведено характерні ознаки адміністративної відповідальності у сфері охорони суспільної моралі, однією з яких є те, що вона визначається як КУпАП, так й іншими нормативно-правовими актами.

Виявлено недоліки сучасного адміністративно-деліктного законодавства та подано пропозиції щодо вдосконалення інституту адміністративної відповідальності у сфері охорони суспільної моралі.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання щодо вдосконалення теоретичних засад, механізму та особливостей адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків. Основні з них такі:

1. Підкреслено важливість суспільної моралі як особливого об'єкта адміністративно-правової охорони, необхідність постійного та цілеспрямованого здійснення якої полягає у: 1) визнанні моральності та її охорони як одного із пріоритетів серед завдань публічної адміністрації та системоутворюючих елементів національної безпеки; 2) наявності окремої важливої групи суспільних відносин щодо охорони суспільної моралі, яка потребує регулювання з боку держави; 3) соціальному запиті суспільства на регулятивну роль держави в охороні моральних цінностей; 4) наявності системи нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини, пов'язані із охороною суспільної моралі; 5) здійсненні керівного впливу щодо галузей, функціонування яких пов'язане з охороною суспільної моралі (управління культурою, освітою, наукою, охороною здоров'я, а також у галузі інформатизації, видавничої справи, діяльності засобів масової інформації тощо), котрі найбільш повно і всебічно можуть бути забезпечені виключно за допомогою державно-владного регулювання; 6) наявності системи органів державної влади та інститутів громадянського суспільства, здатних забезпечити реалізацію функції держави, пов'язану із охороною суспільної моралі; 7) здійсненні державного контролю та нагляду за додержанням чинного законодавства й вимог відомчих нормативно-правових актів у сфері охорони суспільної моралі, а також за обігом продукції, що може негативно впливати на фізичний, розумовий або моральний розвиток громадян України; 8) встановленні умов і порядку обігу продукції, що негативно впливає на суспільну мораль; 9) застосуванні заходів державного примусу, в тому числі адміністративної відповідальності, до порушників законодавства у сфері охорони суспільної моралі.

2. Встановлено, що до набуття Українською державою незалежності та

до початку правового оформлення питань охорони суспільної моралі як саме суспільство, так і морально-етичні сторони його життя зазнавали значних, іноді досить суперечливих змін і трансформацій панівних ідеологій і громадської думки, а питання про роль органів публічної адміністрації у сфері захисту моральності населення за різних історичних періодів на території сучасної України також вирішувалося неоднозначно, у зв'язку з чим виділено декілька умовних періодів: 1) становлення та розвиток держави і права Київської Русі; 2) феодальна роздробленість та литовсько-польська доба (відбувається поступова криміналізація діянь, які в попередню епоху правопорушеннями взагалі не вважалися (наприклад, запроваджено відповідальність за фізичне посягання, словесну образу чи приниження батьків); 3) імперська влада (час перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій); 4) радянська влада – формується ідеологія «соціалістичної моралі» та здійснюється поділ аморальних проступків на кримінальні та адміністративні; 5) новітній розвиток України (від початку існування незалежної України (1991 р.) і дотепер).

3. Адміністративно-правову охорону суспільної моралі запропоновано розуміти як врегульовану нормами адміністративного права діяльність публічної адміністрації, спрямовану на утвердження мотивації українського суспільства на здоровий спосіб життя, недопущення поширення продукції, що негативно впливає на суспільну мораль, забезпечення дотримання суб'єктами адміністративно-правових відносин етичних норм і правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, та застосування до порушників цих правил заходів адміністративного примусу.

4. Сфера морально-етичного розвитку українського суспільства регулюється значною кількістю нормативних джерел, які визначають: 1) загальні правові, організаційні, соціальні та економічні основи охорони суспільної моралі; 2) пріоритетні напрями гуманітарного розвитку держави, формування здорового способу життя та забезпечення дотримання норм етичної поведінки; 3) правовий статус суб'єктів охорони суспільної моралі; 4) порядок застосування дозвільно-ліцензійних та експертно-оціночних засобів охорони суспільної моралі; 5) порядок здійснення публічного контролю (нагляду) у зазначеній сфері; 6) підстави та порядок застосування заходів юридичної відповідальності за порушення норм суспільної моралі тощо.

5. Проведений аналіз засвідчив наявність в Україні досить розгалуженої системи суб'єктів адміністративно-правової охорони суспільної моралі, що представлена органами різної компетенції та функціонального спрямування, які поділено на суб'єктів: загальної, міжгалузевої, галузевої, функціональної та самоврядної компетенції.

6. Наголошено на виключній значущості адміністративно-правових засобів забезпечення дотримання в суспільстві морально-етичних норм і

правил поведінки, адже вони виступають тим динамічним інструментарієм, який приводить в рух весь механізм охорони суспільної моралі, дозволяє як запобігти негативним проявам аморальної поведінки, так і покарати винних, створити умови (спрогнозувати) гуманітарного розвитку держави, формування здорового способу життя та дотримання норм етичної поведінки.

Належне функціонування організаційно-правового механізму охорони суспільної моралі забезпечується застосуванням широкого діапазону адміністративно-правових засобів, серед яких найбільш яскраво виділяються засоби: аналітичного (моніторинг), експертно-оціночного, дозвільно-ліцензійного, реєстраційного, превентивно-примусового та контрольного-наглядного характеру.

7. Здійснено науковий аналіз зарубіжного досвіду адміністративно-правової охорони суспільної моралі та акцентовано на можливих шляхах його запозичення для України, зокрема в частині: впровадження «моральної» цензури, побудованої на нормативних засадах дотримання основоположних прав і свобод людини та громадянина, гарантованості її права на споживання інформації, вільної від матеріалів, що становлять загрозу фізичному, інтелектуальному, морально-психологічному стану (80,4% опитаних дали позитивну відповідь); створення інституції, безпосередньо відповідальної за реалізацію державної політики у сфері забезпечення морально-етичного розвитку українського суспільства та охорони суспільної моралі, адже ліквідація Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі ще більше ускладнила й до того ж напружену ситуацію навколо цієї сфери; прийняття Закону України «Про захист дітей в Інтернеті» (на зразок США), який регулюватиме відносини, пов'язані із захистом дітей від інформації, що надходить від мережі Інтернету та може завдати шкоди їх фізичному і психічному здоров'ю, моральному, духовному, психічному, фізичному і соціальному розвитку; створення спеціального громадського утворення (на зразок Німеччини) «Асоціація добровільного моніторингу провайдерів мультимедійних послуг», що виконуватиме функції саморегулюючого органу з фільтрації сайтів щодо перевірки матеріалів, шкідливих для молоді; встановлення спеціальної відповідальності для Інтернет-провайдерів за розміщувану ними інформацію з метою підвищення їх відповідальності за контент (наприклад, законодавство Австралії, Бельгії, Колумбії, Франції, Швейцарії, Південно-Африканської Республіки прямо покладає на Інтернет-провайдерів обов'язок сповістити правоохоронні органи про сайти з дитячою порнографією); запровадження системи фільтрації, спеціальних чипів та інших технічних засобів захисту споживачів Інтернету та телебачення, насамперед з метою захисту дітей від порнографії і насильства (наприклад, у Норвегії в телевізійні приймачі вбудовується спеціальний чіп, який затемнює екран при демонстрації сцен насильства і жорстокості, а також відвертих сексуально-еротичних сцен); удосконалення нормативно-правового

забезпечення діяльності центрів реабілітації дітей, що постраждали від комерційної сексуальної експлуатації, тощо.

8. З урахуванням особливостей публічного контролю у сфері охорони суспільної моралі визначено такі його напрями, зокрема контроль: за обігом продукції сексуального чи еротичного характеру (в частині виготовлення (виробництва), зберігання, реклами, розповсюдження такої продукції у будь-якій формі, вчинення щодо неї будь-якого правочину, ввезення, вивезення та транзиту через територію України, поштової пересилки тощо); за дотриманням умов та порядку ліцензування діяльності з обігу продукції сексуального чи еротичного характеру; організації та проведення видовищних заходів сексуального чи еротичного характеру; за дотриманням порядку і умов публічної демонстрації продукції, що містить елементи еротики, засобами масової інформації; за дотриманням телерадіоорганізаціями законодавства у сфері захисту суспільної моралі; у сфері кінематографії; у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері; у сфері застосування податкового та митного законодавства; за дотриманням правил поводження з тваринами; за дотриманням вимог законодавства про охорону культурної спадщини; у сфері виховання дітей; у сфері забезпечення громадського порядку тощо.

9. Сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства про адміністративні проступки у сфері охорони суспільної моралі, в тому числі шляхом:

1) виділення адміністративних проступків проти суспільної моральності в окремий розділ і доповнення його нормами, які прямо стосуються цієї сфери (як за рахунок створення нових статей, так і за рахунок перенесення відповідних статей з інших розділів);

2) конкретизації складів адміністративних проступків проти моральності через уточнення їх конструкцій та розширення чи звуження відповідних ознак, що використовуються для їх опису;

3) удосконалення диспозицій та санкцій (наприклад, через коригування чинних і запровадження нових основних і додаткових покарань) у нормах про адміністративні правопорушення проти суспільної моральності;

4) проведення чіткого розмежування адміністративних проступків від злочинів аналогічної категорії;

5) упорядкування системи адміністративних стягнень та порядку їх застосування;

6) розширення в КУпАП складів адміністративних правопорушень проти суспільної моралі (73,0% опитаних респондентів підтримують цю пропозицію), зокрема встановити адміністративну відповідальність за: а) розміщення не у спеціалізованих засобах масової інформації оголошень про інтимні зустрічі за винагороду та девіантні форми інтимних стосунків (90,9%); б) порушення порядку і умов публічної демонстрації продукції, що містить елементи еротики,

засобами масової інформації (87,8%); в) розміщення не у спеціалізованих засобах масової інформації реклами будь-якої продукції, товарів і послуг, що містить тексти і (або) зображення сексуального характеру (86,0%); г) публічне рекламування надання сексуальних послуг (95,3%); д) прояви ксенофобії, антисемітизму, расової, релігійної та інших форм нетерпимості, несприйняття, нетолерантності, спрямованість на обмеження громадських та інших прав, неприязне ставлення до людей іншої національності, громадянства, раси, кольору шкіри, мови, місця проживання, віросповідання, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану (81,4%) тощо.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковані
основні наукові результати дисертації:*

1. Захарова О.В. Використання зарубіжного досвіду як умова вдосконалення адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Випуск 6-2. Т. 2. С. 112-117.

2. Захарова О.В. Определение общественной морали через призму административно-правового дискурса. *Право и политика*. 2017. № 3. С. 34-40.

3. Захарова О.В. Поняття, сутність та особливості адміністративної відповідальності за правопорушення проти суспільної моралі. *Юридичний бюлетень*. 2017. № 5. Том 3. С. 166-170.

4. Захарова О.В. Суспільна мораль як об'єкт адміністративно-правової охорони. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 105-110.

5. Захарова О.В. Історико-правовий екскурс становлення та розвитку законодавства України у сфері охорони суспільної моралі. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 1. Том 3. С. 122-127.

6. Захарова О.В. Міжнародні стандарти та їх вплив на правову охорону суспільної моралі в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 82-87.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Захарова О.В. Співвідношення категорій «правова охорона» та «правовий захист» у контексті забезпечення норм суспільної моралі. *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції*: матер. Всеукр. на ук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 27 трав. 2016 р.). Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. С. 225-228.

8. Захарова О.В. Шляхи оптимізації законодавства України про адміністративні проступки у сфері охорони суспільної моралі. *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції (Дніпро, 30 травня 2017 р.)*. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 122-125.

9. Захарова О.В. Програмно-цільовий аспект правової охорони суспільної моралі в Україні. *Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 17 листоп. 2017 р.)*. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. С. 306-309.

10. Захарова О.В. До питання про необхідність вдосконалення законодавчого забезпечення охорони суспільної моралі в Україні. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лютого 2018 р.)*. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 164-167.

АНОТАЦІЯ

Захарова О.В. Адміністративно-правова охорона суспільної моралі в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України. – Дніпро, 2019.

Дисертацію присвячено аналізу існуючих наукових підходів, законодавства України і практики його реалізації з метою визначення теоретичних засад, механізму та особливостей адміністративно-правової охорони суспільної моралі в Україні, а також окреслення шляхів її вдосконалення.

У роботі підкреслено важливість суспільної моралі як особливого об'єкта адміністративно-правової охорони. Встановлено періодизацію розвитку правових основ охорони суспільної моралі в Україні.

Вироблено концепцію адміністративно-правової охорони суспільної моралі, яка: по-перше, визначає особливу роль охоронних засобів в зміцненні моральності у суспільстві та утвердженні здорового способу життя; по-друге, спрямована на усунення реальних та потенційних загроз національній безпеці у гуманітарній сфері через прояви моральної та духовної деградації суспільства; по-третє, передбачає формування цілісного організаційно-правового механізму зазначеної охорони, який включає норми права, відповідні адміністративно-правові засоби та суб'єкти їх застосування.

Сформульовано поняття адміністративно-правової охорони суспільної

моралі як врегульованої нормами адміністративного права діяльності публічної адміністрації, спрямованої на утвердження мотивації українського суспільства на здоровий спосіб життя, недопущення поширення продукції, що негативно впливає на суспільну мораль, забезпечення дотримання суб'єктами адміністративно-правових відносин етичних норм і правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, та застосування до порушників цих правил заходів адміністративного примусу.

Виокремлено суб'єктів та розглянуто нормативні джерела регулювання правовідносин у сфері охорони суспільної моралі, які об'єднано у три групи: 1) нормативні документи міжнародного права; 2) національне законодавство з питань охорони моральності; 3) норми корпоративної етики.

Окреслено основні форми публічного контролю як засобу адміністративно-правової охорони суспільної моралі. Вивчено зарубіжний досвід і міжнародну практику адміністративно-правової охорони суспільної моралі та можливості його адаптації для України. Сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства про адміністративні проступки у сфері охорони суспільної моралі.

Ключові слова: адміністративно-правова охорона, адміністративно-правові засоби, адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, аморальний вчинок, етика, мораль, охорона суспільної моралі, поведінка, суспільна мораль.

SUMMARY

Zakharova O.V. Administrative-legal protection of public morals in Ukraine. – *The manuscript.*

The Dissertation is for candidate degree of legal sciences on specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law. – Dnipropetrovskiy State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Dnipro, 2019.

The dissertation is devoted to the analysis of existing scientific approaches, legislation of Ukraine and the practice of its realization in order to determine the theoretical foundations, mechanism and peculiarities of the administrative and legal protection of social morality in Ukraine, as well as outline ways of its improvement.

The work substantiates the expediency of recognizing social morality as a priority object of administrative and legal protection, and the destruction of the traditional system of moral values of society as a direct threat to the national security of the Ukrainian state. The periodization of the development of legal foundations for the protection of public morals in Ukraine has been established.

The concept of administrative and legal protection of social morality is

developed, which, first, defines the special role of protective means in strengthening morality in society and the establishment of a healthy lifestyle; secondly, it is aimed at eliminating real and potential threats to national security in the humanitarian sphere through manifestations of moral and spiritual degradation of society; thirdly, involves the formation of a holistic organizational and legal mechanism of the said protection, which includes the rules of law, the relevant administrative and legal means and the subjects of their application.

The concept of administrative and legal protection of public morality as formulated by the norms of administrative law is formulated. The activity of public administration, aimed at strengthening the motivation of Ukrainian society in a healthy way of life, preventing the distribution of products, adversely affecting public morality, ensuring compliance with the ethical norms of administrative-legal relations by subjects of administrative-legal relations and the rules of conduct in society based on traditional spiritual and cultural values, and the application to offenders s rules of administrative coercion.

Subjects are distinguished and normative sources of regulation of legal relations in the field of protection of public morality are considered, which are grouped into three groups: 1) normative documents of international law; 2) national legislation on the protection of morality; 3) the norms of corporate ethics.

It is emphasized on the exceptional importance of administrative and legal means of ensuring the observance of moral and ethical norms and rules of conduct in society, as they act as a dynamic instrument that moves the entire mechanism of protection of public morals, allows both preventing negative manifestations of immoral behavior and punishing the perpetrators, create conditions (predict) humanitarian development of the state, formation of a healthy lifestyle and observance of standards of ethical behavior.

The main forms of public control as a means of administrative and legal protection of public morality are outlined. Foreign experience and international practice of administrative-legal protection of social morality and possibilities of its adaptation for Ukraine have been studied. A number of suggestions and recommendations aimed at improving the legislation on administrative offenses in the field of public morals protection are formulated.

Keywords: *administrative-legal protection, administrative-legal means, administrative liability, administrative offense, immoral act, ethics, morals, protection of social morality, behavior, social morality.*